

PRZYRODA

Edukacja w obszarach Natura 2000

Kontynuacją projektów z lat 2006 – 2007 były działania edukacyjne, mające na celu budowanie społecznego poparcia i zaangażowania w ochronę przyrody wśród społeczności lokalnych obszarów Natura 2000.

15 stycznia w Urzędzie Wojewódzkim odbyło się **seminarium „Budowanie społecznego poparcia i zaangażowania w ochronę przyrody na obszarach Natura 2000 – dotychczasowe doświadczenia i perspektywy”**, zorganizowane we współpracy z Wydziałem Środowiska i Rolnictwa UW. Wzięło w nim udział ok. 30 osób reprezentujących służby ochrony przyrody, uczelnie i organizacje ekologiczne.

15 i 16 grudnia w Lublinie i Zamościu odbyło się **seminarium „Natura popłaca – obszary Natura 2000 dla rozwoju lokalnego”**, z udziałem ok. 30 reprezentantów gmin, ośrodków doradztwa rolniczego, uczelni, branży turystycznej. Zaprezentowano m.in. doświadczenia z działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w Dolinie Baryczy oraz Ośrodka „Brama Na Bagna”. W celu promocji wśród rolników Programów Rolnośrodowiskowych oraz informacji o gospodarowaniu na obszarach chronionych zorganizowano **14 spotkań dla rolników** z udziałem specjalistów z Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz specjalistów przyrodników (w gminach: Cyców, Urszulin, Jarczów, Krasnystaw, Ulhówek, Izbica, Łęczna, Puchaczów, Żółkiewka, Komarów-Osada, Nielisz, Tyszowce, Milejów, Ludwin). Aby rozszerzyć zakres dostępności tych informacji wydana została **ulotka** (nakład 5 000 egz.), dotycząca płatności rolnośrodowiskowych.

Dodatkowo odbyły się 2 spotkania **informacyjne nt. prowadzenia gospodarstw agroturystycznych** – w Baranowie (dla mieszkańców gmin położonych na terenie obszaru Dolny Wieprz) i w Czemiernikach (dla mieszkańców gmin położonych na terenie obszaru Dolina Tyśmienicy).

W zajęciach edukacyjnych w szkołach (50 warsztatów) udział wzięło 1 149 uczniów. Dotyczyły one Natury 2000 jako formy ochrony przyrody oraz walorów ornitologicznych i botanicznych obszarów położonych w sąsiedztwie szkół.

W 14 wybranych miejscowościach obszarów Natura 2000 objętych projektem postawiono wielkoformatowe **tablice informacyjne** z mapą i opisem walorów przyrodniczych.

Dla promocji obszarów Natura 2000 wykonano także 6 rodzajów posterów (po 400 egz.), 6 rodzajów naklejek (łącznie 3 tys. szt.) oraz 6 wzorów ekologicznych **toreb płóciennych** (łącznie 1800 szt.).

Wydano 2 wzory kalendarza promującego obszary Natura 2000 (format B1 i A4) w nakładzie po 1000 sztuk na rok 2009.

Odbyło się **5 prezentacji wystawy „Wieprz Żywa Rzeka”** (miejsca prezentacji: Lublin – Lubelski Urząd Wojewódzki, Łęczna, Dęblin, Warszawa – Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Puławy), łączna ilość odwiedzających to ok. 15 000 osób.

W nakładzie po 1000 egz. wydano **7 ulotek** tematycznych, dotyczących wybranych obszarów Natura 2000, **folder „Natura popłaca”**, prezentujący dobre praktyki w budowaniu rozwoju lokalnego w 5 ostojach Natura 2000 w Polsce i Europie, ulotkę w języku angielskim, promującą walory obszarów „Dolina Tyśmienicy” i „Dolny Wieprz” oraz 9 wzorów pocztówek promocyjnych w nakładzie po 1000 szt.

Rozpoczęto budowę regionalnego serwisu natura2000.lubelskie.pl.

INFORMACJA EKOLOGICZNA

Ośrodek Informacji Ekologicznej czynny był 30 godzin tygodniowo (poniedziałek – piątek 10:00 – 16:00).

Działania Ośrodka:

- a) **udzielanie konsultacji** (osobistych, telefonicznych, e-mailowych, GG) – ok. 390;
- b) **prowadzenie biblioteki** (ok. 90 wypożyczeń);
- c) **biuletyn „Wiadomości TdNiCz” i biuletyn „newsletter ekolublin”** (ok. 60 edycji)

dla 200-300 odbiorców)

d) udzielono ok. 35 godzin **konsultacji dla organizacji ekologicznych;**

Lubelski Serwis Ekologiczny www.ekolublin.pl odnotował ok. 750 tys. wejść. Umieszczono w nim 1170 nowych informacji. Uruchomiona została całkowicie nowa wersja serwisu. Dla jej promocji wykonano 500 toreb płóciennych.

Dla promocji źródeł informacji ekologicznej wydano ulotkę w nakładzie 1000 egz.

Zorganizowana została IV edycja Lubelskiej Nagrody Ekologicznej „**Suseł 2007.**” Wpłynęło 8 nominacji. Kapituła złożona z przedstawicieli działających w regionie organizacji ekologicznych przyznała statuetkę pani Teresie Gomzar. Wręczenie nastąpiło w Instytucie Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie.

Kwartalnik „OIKOS. Ekologia i Współdziałanie”.

Wydano 4 numery w nakładzie 1000 egzemplarzy. Do 20 zwiększyła się liczba stałych punktów dystrybucji. Od września 2008 r. nowe i archiwalne numery dostępne są w internecie pod adresem www.ekolublin.pl/oikos.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE

- 20 prelekcji w w szkołach na terenie województwa;
- akcja informacyjna nt. Sprawiedliwego Handlu i konferencja prasowa z okazji Dnia Bez Zakupów- 24.11 na targu przy ul Wileńskiej;
- dystrybucja wydawnictwa „konsumenckich” Polskiej Zielonej Sieci;

DZIEDZICTWO KULTUROWE WSI

Program „Cmentarze Pogranicza”

Obóz wolontariacki „Uroczyska Pogranicza”

W 2008 roku odbył się 1 **obóz wolontariacki** (sierpień/wrzesień – razem 21 dni), w których wzięło udział 25 osób z Polski, Ukrainy, Białorusi i Niemiec. W ramach obozu uporządkowano (usunięcie zakrzaczeń, wydobycie nagrobków) i wykonano prace remontowe na terenie 3 cmentarzy prawosławnych w okolicach Włodawy i Urszulina (Sobibór, Andrzejów, Wytyczno) oraz na cmentarzu ewangelickim w Dębowcu. Prace remontowe objęły łącznie 41 nagrobków. Poza tym w ramach obozu odbywały się także wykłady i prelekcje dotyczące lokalnej historii i kultury, prace inwentaryzacyjne na cmentarzach oraz warsztaty: tradycyjnych technik wokalnych i pieśni ukraińskich, fotograficzne i filmowe. Uczestnicy wykonywali indywidualne lub grupowe projekty dziennikarskie, filmowe, fotograficzne.

W ramach obozu zorganizowano dwa otwarte spotkania dla społeczności lokalnej (Andrzejów, Sobibór), w ramach których mieszkańcy mogli zapoznać się z wynikami prac. W spotkaniach, połączonych z poczęstunkiem i dyskusją, wzięło udział łącznie ok. 70 osób.

Konferencje

Przedstawiciele Towarzystwa wygłosili referaty m.in. na konferencji naukowej „Sztuka cmentarzy w XIX i XX wieku” (Warszawa) i „Zagadnienia rewitalizacji powiatu włodawskiego” (Włodawa).

Rozbudowywany był serwis cmentarzepogranicza.pl.

„Cmentarze Pogranicza” na Ukrainie

- Organizacja 4 prezentacji ukraińskojęzycznej wersji wystawy „Cmentarze Pogranicza” w: Kijowie, Lwowie, Równem i Kremenczuku. W spotkaniach towarzyszących otwarciom wystaw wzięło udział łącznie ok. 100 osób.
- organizacja „okrągłego stołu” w Równem (współpraca w zakresie ochrony cmentarzy) – udział ponad 30 osób;
- stworzenie ukraińskojęzycznej strony www.pryzabuti-cwyntary.net, mającej być platformą współpracy polsko-ukraińskiej w zakresie ochrony i informacji o cmentarzach na terenie Ukrainy;

Muzyka

- cykl **SCENA IN CRUDO**

- **„Post_Karnawał_Pograjka”** (marzec) koncert śpiewaka Stanisława Fijałkowskiego, kapeli Stanisława Głaza i Kapeli Braci Dziobaków, zabawa taneczna, projekcja filmów i prezentacje etiud teatralnych uczestników „Studia in Crudo”;
- W sierpniu (2.08.2008) odbyła się **„Jurta lirników”** – całodzienne wydarzenie artystyczne w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni – jurcie, na dziedzińcu Klasztoru Ojców Dominikanów. Udział wzięło 26 artystów i wykładowców z Polski, Ukrainy, Serbii, przez cały czas trwania imprezy udział w niej wzięło łącznie ok. 400 uczestników – odbiorców.
- W listopadzie w Centrum Kultury w Lublinie odbyła się **czwarta edycja „Pieśni Bagien”** – imprezy poświęconej muzyce tradycyjnej polskiego i ukraińskiego oraz, po raz pierwszy, białoruskiego Polesia. W ramach dwudniowego spotkania odbyły się warsztaty nauki podstaw polskich tańców tradycyjnych, projekcja filmów dokumentalnych, koncerty zespołów: z Rokitna (Ukraina) – zespół śpiewaczy i muzyczny, grający zabawę, z Łobczy (Białoruś) oraz zabawa taneczna „w starym stylu”. W koncercie wzięło udział ok. 300 osób, a w zabawie tanecznej – ok. 50 osób.

Program **Studio In Crudo**

- praca grupy adeptów Studia in Crudo – grupy ok. 20 osób, zainteresowanych muzyką tradycyjną, o różnym stopniu wiedzy i umiejętności, dotycząca głównie kultury muzycznej i tanecznej regionu janowsko- biłgorajskiego i prowadzona była w oparciu o dorobek tamtejszych muzyków ludowych starszego pokolenia. Praca polegała na spotkaniach z najwybitniejszymi muzykami i śpiewakami regionu i uczeniu się od nich „in situ” – odbyło się 9 takich spotkań. Spotkania miały zarówno charakter czysto warsztatowy (nauka gry/śpiewu/tańca), jak i ogólnopoznawczy, pogłębiający kompetencje kulturowe uczestników, zwiększający ich „obyście” w kontakcie z artystami wiejskimi. Miało również miejsce poznanie repertuaru i przekaz kulturowy – opowieści z pierwszej ręki. Spotkania trwały zazwyczaj od 2 do 4 godzin. Ponadto odbyły się dwie 3-5 dniowe wyjazdowe sesje warsztatowe (Szklarnia i Janów Lubelski), na których uczestnicy projektu pogłębiali swoje umiejętności oraz przygotowywali się do wyprawy kolędniczej, czemu służyła także praca warsztatowa w Lublinie (śpiew, ruch, głos).
- Wyprawa kolędnicza (29-31.12.2008) – Władysławów. Kapronie, Kocudza, Dzwola w Lasach Janowskich. Kolędowanie po domach z tradycyjnymi kolędami i przedstawieniem „Herodów” i „Kozy”, z udziałem 10 osób.
-

INNE:

- **Udział w działaniach Porozumienia Rowerowego:**

- Opracowanie opinii dla Wydziału Inwestycji w sprawie standardów wykonania i bezpieczeństwa oraz lokalizacji stojaków rowerowych w Lublinie
- Opracowanie opinii w sprawie planowanej trasy rowerowej WZ wzdłuż doliny Czechówki (czerwiec - sierpień)
- Opinia dla Wydziału Gospodarki Komunalnej w sprawie stanu technicznego ścieżek rowerowych w Lublinie

- **Konferencja „Środowiskowe funkcje stawów karpiowych”** (7 listopada – Lubelski Urząd Wojewódzki) całodziennego spotkania z udziałem ok. 40 przedstawicieli gospodarstw rybackich, uczelni, samorządów, organizacji przyrodniczych i szkół – zrealizowano w ramach współpracy w projekcie prowadzonym przez Towarzystwo na rzecz Ziemi. Konferencja została połączona ze spotkaniem informacyjnym dla nauczycieli i dystrybucją książki „Zielone ogrody – zielone pracownie” (wydana przez ODE Źródła). Po konferencji prowadzono dystrybucję specjalnych pakietów edukacyjnych.

- **Szkolenie dla nauczycieli** z tematyki praw człowieka w dniu 12 listopada 2008 r. w Puławach z udziałem ok. 30 osób.
-

- **8 prelekcji** w szkołach województwa lubelskiego (m.in „Zakupy bez śmieci” , „Zwierzę nie jest rzeczą”)
-
- **Konkurs „Najlepsze projekty”** (październik-grudzień ubr.) – odbyła się pierwsza faza ogólnopolskiego konkursu organizowanego przez Polską Zieloną Sieć, a koordynowanego w województwie przez Towarzystwo dla Natury i Człowieka. Prowadzony był nabór zgłoszeń, z których wybrane projekty będą w roku 2009 promowane na specjalnej wystawie.
-

Rok w liczbach:

- 9 prezentacji wystaw – ok. 20 tys widzów;
- 78 warsztatów w szkołach – ok. 1900 uczestników;
- 29 otwartych spotkań edukacyjnych, projekcji, prezentacji;
  - 5 całonocnych seminariów;
  - 14 tablic informacyjnych;
- 2300 toreb płóciennych i 40 rodzajów drobnych wydawnictw papierowych w nakładzie łącznym 38 tys. egz.;
- 4 numery kwartalnika „OIKOS. Ekologia i Współdziałanie”;
  - 3 koncerty;
  - 3 wyremontowane zabytkowe cmentarze;
- 33 dni obozów wolontariackich i warsztatów terenowych;
  - 390 konsultacji Ośrodka Informacji Ekologicznej;
- 5 budowanych i aktualizowanych serwisów internetowych;